

SAŽETAK ISTRAŽIVANJA

ZAŠTITA PRAVA I PRUŽANJE PODRŠKE ŽRTVAMA/SVJEDOCIMA NASILJA U OBITELJI

Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH i Ženska soba – Centar za seksualna prava proveli su istraživanje „**Zaštita prava i pružanje podrške žrtvama/ svjedocima nasilja u obitelji**“. Ciljevi ovog istraživanja bili su utvrditi postojeću razinu zaštite prava žrtava/svjedoka nasilja u obitelji, utvrditi realnu potrebu za pružanjem podrške i pomoći žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji u Hrvatskoj, te odrediti smjerove mogućeg poboljšanja zaštite žrtava i pružanja pomoći i podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji.

Ciljne grupe ovog istraživanja bile su žrtve/svjedoci nasilja u obitelji (183), i djelatnici/e nadležnih institucija, javnih ustanova i organizacija civilnog društva (OCD) koji rade na problematici nasilja u obitelji (389). Istraživanje je provedeno na području cijele Hrvatske, od travnja do rujna 2010. godine.

Institucije, javne ustanove i organizacije civilnog društva

Od ukupno 389 sudionika/ca, 73% ima visoku stručnu spremu, a više od 60% završilo je dodatne stručne edukacije o problematici (osim predstavnika/ca s područja zaštite mentalnog zdravlja i ministarstava). Većina je upoznata s postojanjem zakona i mehanizama zaštite žrtava, od čega najbolje sudionici/e sudova, ministarstava i policije, a najmanje centri za socijalnu skrb (CZSS) i osobe s područja zaštite mentalnog zdravlja.

Većina sudionika/ca smatra kako je nasilje u obitelji česta ili izrazito česta pojava (preko 90%), a manje od trećine se slaže da se problemu pristupa na najbolji mogući način.

Po pitanju direktnog rada sa žrtvama nasilja u obitelji, većina ima iskustvo direktnog rada, od čega najviše predstavnici/e policije i OCD-a. Većina mjesečno radi sa manje od 5 žrtava, osim osoba iz OCD-a i CZSS. Žrtve s kojima najčešće rade su žene (96%), maloljetne djevojčice (76%), maloljetni dječaci (74%) i punoljetni muškarci (49%). Većina sudionika/ca se nije susrela sa lažnim prijavama za nasilje u obitelji (36%), odnosno nisu sigurni da su imali takav slučaj (41%). Od onih koji jesu, prednjači policija, sudovi i OCD-i.

Također, većina sudionika/ca je upoznata sa postojanjem servisa za pružanje pomoći i podrške žrtvama, te većina navodi kako informira žrtve o takvim servisima. Gotovo svi sudionici/e drže na svojim radnim mjestima brošure i letke o mjestima za pomoć žrtvama (osim državnog odvjetništva i institucija za zaštitu mentalnog zdravlja). Također, većina smatra da javni mediji nisu dovoljno aktivni u prenošenju informacija o radu potrebnih servisa i mehanizmima za pomoć žrtvama.

Po pitanju mogućnosti zaštite prava žrtava, većina sudionika/ca smatra da štite njihova osnovna prava (sigurnost, davanje informacija o postupku i sl.), u skladu sa svojim radnim mjestom.

Što se tiče suradnje sa servisima za pomoć i zaštitu žrtava, podjednak broj svih sudionika/ca surađuje rijetko (22%), ponekad (29%) i često (22%). Najmanje surađuju državna odvjetništva i ustanove za zaštitu mentalnog zdravlja. Međusobna inter-sektoralna suradnja procijenjena je kao dobra/izrazito dobra, a prednjači suradnja s policijom i CZSS.

Glavni problemi koji se navode u radu sa žrtvama su velika preopterećenost poslom (73%), nedostatak stručnih edukacija (55%), problem što im rad sa žrtvama nije primarni fokus (52%) i neadekvatni prostori za rad (51%).

Žrtve/svjedoci nasilja u obitelji

Istraživanjem su obuhvaćene 183 žrtve nasilja u obitelji koje su se u trenutku provođenja istraživanja nalazile na smještaju u nekom od skloništa ili su dolazile u savjetovališta namijenjena žrtvama nasilja u obitelji. Sve žrtve su ženskog spola, starosti od 18 do 66 godina, a najviše ih je u dobi od 41 do 45 godina (21%).

Sve žrtve navode da su doživjele neki od oblika psihičkog nasilja, 94% ih je doživjelo neki od oblika fizičkog nasilja, 66% doživjelo neki od oblika ekonomskog nasilja, a seksualno nasilje je doživjelo više od 50% žrtava (u 26% slučajeva se radilo o silovanju). Čak 40% su trenutno žrtve nekog od oblika nasilja u obitelji.

U 96% slučajeva nasilnik je bio muž/partner/bivši partner (osoba muškog spola), a u 42% slučajeva i/ili neki drugi član obitelji.

Nasilje se najčešće događalo u zajedničkom domu s partnerom (92%). Prema izjavama ispitanica, nasilje je trajalo od 3 mjeseca do 51 godinu, a najviše ih je nasilju bilo izloženo do 20 godina (57%).

Više od 60% sudionica prijavljivalo je nasilje policiji dva ili više puta, pri čemu je gotovo 70% njih to učinilo osobno. Kod trećine sudionica djelo je kvalificirano prema Kaznenom zakonu (čl. 215.a) - nasilničko ponašanje u obitelji, dok je najrjeđe kvalificirano kao silovanje (1%). Po pitanju iskustva s nadležnim institucijama i organizacijama, kao dobra ističu OCD-e, medicinsko osoblje i CZSS. Loša i izrazito loša iskustva su bila najčešće s policijom, sudovima i CZSS.

O svojim pravima je bilo informirano 58% ispitanica, najčešće od strane organizacija civilnog društva s kojima su ispitanice imale dobro i izrazito dobro iskustvo.

Prema vlastitom iskustvu 92% sudionica bi savjetovalo bliskoj osobi da nazove policiju i prijavi nasilje, te zatraži pomoć od SOS telefona i skloništa (89%).

Rezultati provedenog istraživanja ukazali su na čitav niz specifičnosti rada pojedinih institucija, ustanova i organizacija koje pružaju pomoć i zaštitu žrtava, te koje sankcioniraju nasilje u obitelji. Također, pružena je jasnija slika o potrebama žrtava nasilja, kao i mogućnostima za poboljšanje njihovih prava. Ukazano je da u Hrvatskoj usprkos brojnim pozitivnim promjenama još uvijek nedostaje veliki broj potrebnih servisa za rad sa žrtvama nasilja u obitelji.

Istraživanje je rezultiralo sa 20 preporuka, podijeljenih u 5 kategorija: a) zaštita prava žrtava, b) prevencija i edukacija, c) unaprjeđenje suradnje, d) dostupnost informacija i e) rad s počiniteljima nasilja.